

Παρέμβαση από: Αναστάσιο Πούλιο, Πρόεδρο Δ.Σ. Δικηγορικού Συλλόγου Δράμας

στη Θεματική Ενότητα «ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ και ΔΙΚΑΣΤΕΣ»

**ΘΕΜΑ: ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΕΛΛΑΔ ΩΣ ΠΗΓΗ
ΕΝΟΣ ΚΟΙΝΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ – ΔΙΚΑΣΤΩΝ
(Η περίπτωση της απόφασης Κυπριανού κατά Κυπριακής Δημοκρατίας, αριθ.
73797/01 15-12-2005)**

A. Εισαγωγή

Παρά το διακριτό ρόλο δικαστών και δικηγόρων στο πλαίσιο απονομής της δικαιοσύνης, η αρμονική συνύπαρξη και συνεργασία των δύο συλλειτουργών είναι απαραίτητη προς όφελος της καθημερινότητας των ιδίων, αλλά κυρίως για την επιδίωξη επίτευξης του κοινού στόχου τους, της ορθής, ταχείας και αποτελεσματικής απονομής του αγαθού που οφείλει ένα σύγχρονο κράτος δικαίου να αποδίδει στους πολίτες, τη δικαιοσύνη.

Η ανωτέρω συνύπαρξη προϋποθέτει κοινά αποδεκτούς κανόνες και δεοντολογικές αρχές με βάση την αλλαγή νοοτροπίας, τον καλόπιστο και ισότιμο διάλογο, χωρίς αλαζονεία και προκαταλήψεις και την παραγωγική «εκμετάλλευση» της εμπειρίας που έχει ήδη αποκτηθεί, είτε θετικής είτε αρνητικής.

B. Νομικά κείμενα για το ρόλο του δικηγόρου στην απονομή της δικαιοσύνης

1. Απόφαση 45/121 της 14^{ης} Δεκεμβρίου 1990 η οποία ενέκρινε την απόφαση του 8^{ου} Συνεδρίου του ΟΗΕ με θέμα «Βασικές αρχές για το ρόλο του δικηγόρου» με 22 άρθρα για το ρόλο του δικηγόρου ο οποίος οφείλει να είναι σεβαστός από τα κράτη μέλη του Οργανισμού.

2. Σύσταση 21/2000 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη στάση της εκτελεστικής εξουσίας απέναντι στο δικηγόρο.

3. Συνθήκη της Λισαβόνας (N 3671/2008)

4. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

6. Κώδικας Δεοντολογίας του CCBE

7. Σύνταγμα της Ελλάδας (αρθ. 20 παροχή έννομης προστασίας – δικαίωμα ακροάσεως)

8. Κώδικας Δικηγόρων

9. Κώδικας Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος

10. Νομολογία Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου

Γ. Νομικά κείμενα για το ρόλο του δικαστή στην απονομή της δικαιοσύνης

1. Σύνταγμα της Ελλάδας (αρθ. 87 επ.) στο οποίο κατοχυρώνεται μία πληρέστατη θεσμική θωράκιση για την ανεξαρτησία του δικαστή
2. Κώδικας Οργανισμού Δικαστικών Λειτουργιών (N 1756/1988 και N 4193/2913).

Δ. Νομολογία ΕΔΔΑ, η περίπτωση της υπόθεσης Κυπριανού κατά Κυπριακής Δημοκρατίας 15-12-2005

1. Τα παραπάνω νομικά κείμενα συνθέτουν τόσο για τους δικηγόρους όσο και για τους δικαστές ένα αξιόλογο και εν πολλοίς επαρκές πλαίσιο λειτουργίας και αντιμετώπισης των ζητημάτων που προκύπτουν, παρά την ανάγκη εκσυγχρονισμού τους (π.χ. Κώδικας Δεοντολογίας Δικηγορικού Λειτουργήματος του 1980). Συνεπώς, λαμβανομένων υπόψιν των ζητημάτων που τα ανωτέρω κείμενα επιλαμβάνονται, τα οποία παρουσιάζουν κοινές αρχές στα ζητήματα δεοντολογίας, το αίτημα ενός ενιαίου, για δικηγόρους και δικαστές, κώδικα δεοντολογίας, εμφανίζεται πλέον ώριμο, τουλάχιστον από την πλευρά των δικηγόρων, όπως καταλήγουν και οι δύο εισηγητές (της θεματικής ενότητας «ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ και ΔΙΚΑΣΤΕΣ», Δ. Δημητρουλόπουλος Πρόεδρος Δ.Σ. Πύργου και Π.Καρίτογλου Πρόεδρος Δ.Σ. Σερρών).

Ζήτημα όμως εξακολουθεί να αποτελεί η ενσωμάτωση στους εσωτερικούς κανόνες δεοντολογίας και τις σχετικές αρχές, της νομολογίας του ΕΔΔΑ σχετικά με τα δικαιώματα του δικηγόρου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του και εν γένει η σχέση δικαστή δικηγόρου κυρίως κατά την επ ακροατηρίω διαδικασία.

2. Η Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, γνωστή και ως Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), υιοθετήθηκε υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης το 1950 με σκοπό να προστατευτούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες. Βάσει της ΕΣΔΑ ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ), στο οποίο κάθε πολίτης που θεωρεί ότι ένα κράτος μέλος έχει παραβιάσει τα δικαιώματά του (όπως αυτά προστατεύονται από τη Σύμβαση) μπορεί να απευθυνθεί σ' αυτό. Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ είναι νομικά δεσμευτικές για τα μέρη, ενώ το Δικαστήριο έχει ακόμα τη δυνατότητα να επιδικάσει αποζημίωση.

Η Ελλάδα ήταν από τις πρώτες χώρες της Ευρώπης που κύρωσαν με νόμο (ν.δ. 2329/1953) την ΕΣΔΑ, ενσωματώνοντάς την έτσι στο εσωτερικό δίκαιο. Μετά την καταγγελία της από το δικτατορικό καθεστώς (12.12.1969), η Σύμβαση κυρώθηκε εκ νέου με το ν.δ. 53/1974 και απέκτησε αυξημένη τυπική ισχύ (άρθρ. 28 παρ.1 Σ. 1975). Στην πράξη όμως η εφαρμογή στη χώρα μας του ευρωπαϊκού «κεκτημένου» προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων αποδεικνύεται, σε ορισμένους τομείς τουλάχιστον, όπως οι εγγυήσεις απονομής δικαιοσύνης, ιδιαίτερα δυσχερής εξαιτίας μιας παγιωμένης νομοθετικής και διοικητικής πρακτικής. Αυτό προκύπτει τόσο από την καθυστερημένη αναγνώριση από την Ελλάδα, μόλις το 1985, της αρμοδιότητας του ΕΔΔΑ να εκδικάζει ατομικές προσφυγές εναντίον της, όσο και από τον μεγάλο αριθμό και τη σημασία των παραβιάσεων που διαπιστώνονται έκτοτε.

3. Στην υπόθεση Κυπριανού κατά Κυπριακής Δημοκρατίας (αίτηση με αριθ. 73797/01, 15-12-2005) το ΕΔΔΑ εξέτασε ζήτημα προσβολής του δικαστηρίου από δικηγόρο υπεράσπισης, κατά τη διάρκεια δίκης για ανθρωποκτονία στο Κακουργιοδικείο Λεμεσού. Ο δικηγόρος υπέβαλε ένσταση κατά τη διάρκεια της επ ακροατηρίου διαδικασίας, διότι, ενώ εξέταζε μάρτυρα κατηγορίας, μέλη του δικαστηρίου συνομιλούσαν μεταξύ τους και αντάλλαξαν σημειώματα, τα οποία ο ίδιος χαρακτήρισε ως «ραβασάκια», αντί να παρακολουθούν τη διαδικασία. Οι δικαστές θεώρησαν ότι ο δικηγόρος επέδειξε έκδηλη έλλειψη σεβασμού και καταφρόνηση του δικαστηρίου και των ίδιων και του ζήτησαν να ανακαλέσει, χωρίς όμως αυτός να δεχτεί. Ακολούθως το δικαστήριο, μετά από ολιγόλεπτη διακοπή, προέβη σε καταδίκη του δικηγόρου, αφού τον έκρινε ένοχο καταφρόνησης και τον καταδίκασε σε ποινή φυλάκισης πέντε ημερών. Η ίδια απόφαση επαναλήφθηκε και από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, κατόπιν εφέσεως του Κυπριανού, με αποτέλεσμα αυτός να προσφύγει στο ΕΔΔΑ. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σε ολομέλεια, έκρινε ότι το Κακουργιοδικείο της Κύπρου δεν ήταν αμερόληπτο και ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα ελευθερίας του λόγου (αρθ. 10 της ΕΣΔΑ), δεν πείστηκε δε, ότι η ποινή φυλάκισης που επιβλήθηκε ήταν ανάλογη προς τη σοβαρότητα του αδικήματος, ιδιαίτερα ενόψει του γεγονότος ότι επρόκειτο για δικηγόρο υπεράσπισης, λαμβανομένων υπόψιν και των διαθέσιμων εναλλακτικών λύσεων. Περαιτέρω η ποινή θεωρήθηκε ως δυσανάλογα αυστηρή και προϊόν μη δίκαιης, συνοπτικής διαδικασίας, ενώ με αυτήν δεν επιτεύχθηκε η ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για προστασία του κύρους των δικαστών και της ανάγκης για προστασία του δικαιώματος του δικηγόρου για ελευθερία έκφρασης στην συγκεκριμένη υπόθεση. Το ΕΔΔΑ στην ανωτέρω απόφαση δέχτηκε ότι η θέση του δικηγόρου στην απονομή της δικαιοσύνης είναι ιδιαίτερη ως μεσολαβητή μεταξύ δικαστή και πολίτη,

συνεπώς ο ρόλος του στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης αποτελεί «ρόλο κλειδί». Ο δικηγόρος έχει το δικαίωμα όχι μόνο να σχολιάσει τις δικαστικές αποφάσεις αλλά, δυνάμει του αρθ. 10 της ΕΔΔΑ, έχει το δικαίωμα να εκφράσει ακόμη και την έλλειψη εμπιστοσύνης του εντολέα του προς το δικαστήριο, όταν υφίστανται λόγοι προς τούτο. Ακόμη και αγενή σχόλια, όπως αυτά που λέχθηκαν στη συγκεκριμένη υπόθεση, όταν αφορούν στον τρόπο με τον οποίο διεξάγεται η δίκη, τότε εμπίπτουν στο πεδίο προστασίας του δικαιώματος ελευθερίας του λόγου και της έκφρασης.

4. Η εξαιρετικά συνοπτική παράθεση της ανωτέρω απόφασης επιδιώκει να αποτελέσει έναυσμα αφενός ενασχόλησης με διεθνή νομικά κείμενα που εξέτασαν ζητήματα σχέσεων συλλειτουργών της δικαιοσύνης αλλά και αφετέρου άντλησης τεκμηριωμένων επιχειρημάτων από τις αποφάσεις του ΕΔΔΑ αλλά και των λοιπών διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων στο διάλογο για τις σχέσεις δικηγόρων – δικαστών, στα πλαίσια κυρίως του εκσυγχρονισμού των αρχών που τις διέπουν και της προσπάθειας για κοινή αντιμετώπιση των ζητημάτων δεοντολογίας.

5. Σε μια εποχή που η δικαιοσύνη από αυτονόητη προϋπόθεση του κράτους δικαίου, θεμελιώδη κατάκτηση του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού, φαίνεται να μεταπίπτει σε μια απλή τεχνική επίλυσης διαφορών, άσχετη με την επιβολή του δικαίου, σχετική μόνο με το οικονομικό συμφέρον, οι συμπράττοντες στην απονομή της οφείλουμε να καταδείξουμε ότι οι κατακτήσεις του παρελθόντος μπορούν να γίνουν μοχλός για τον εκσυγχρονισμό που είναι απαραίτητος. Η δικαιοσύνη στη χώρα μας, με την ενεργή συμμετοχή και την αгаστή συνεργασία όλων όσων λειτουργούν και αφιερώνουν την επαγγελματική καθημερινότητά τους σ αυτήν, μπορεί να ξεπεράσει καθυστερήσεις, ελλείψεις και παθογένειες κοινά διαπιστωμένες, αρκεί να καταφέρει να εμπνεύσει εμπιστοσύνη και να αφεθεί να λειτουργήσει στα πλαίσια πολιτισμένης αντιπαράθεσης ισχυρισμών και επιχειρημάτων χωρίς αλαζονικές πρακτικές και παρωχημένες αντιλήψεις.

Μάρτιος 2019

Αναστάσιος Μ. Πούλιος

Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Δράμας